

ΤΑ ΤΩΝ ΒΑΥΑΡΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ¹

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1826—1829

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΒΑΥΑΡΟΥ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΒΑΡΩΝΟΥ ΑΪΔΕΚ

Ἡ ἐν αὐτῷ φρουρὰ ἢ ἀποσταλείσα ὑπὸ τοῦ ἐνὸς κόμματος τῶν Νοταράδων (οἱ ἐξάδελφοι Νοταρᾶ διετέλουν πρὸς ἀλλήλους ἐν ἐρίδι καὶ διαμάχῃ, ἕνεκα νύμφης, ἴσως δὲ καὶ ἄλλων αἰτιῶν) ἤρνεϊτο τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου εἰς τὸν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πεμφθέντα ἐπίτροπον. Λοιπὸν ἡ ἔλλειψις μὲν τῶν ἐπιτηδείων ἤθελεν ἐπιβάλλει τὴν ὑποταγὴν (ὅπερ θὰ ἦτο καλόν), εἰάν δὲ τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα ἤθελον νὰ κατέχωσι τὸ φρούριον τοῦτο, ἦτο ἀνάγκη τότε νὰ ἐπισιτισθῇ πάλιν, ὅπως ἡ ἰσχυροτάτη αὕτη θέσις δύνηται ν' ἀντιστῇ, ἐν ἣ περιπτώσει ὁ Ἰβραήμ ἐπετίθετο, ὅπερ καὶ πιθανώτατον, διότι ἐκεῖ θὰ ἠδύνατο οὗτος νὰ καταστήσῃ μὲν δυσχερῇ τοῖς Ἑλλησι τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Στερεᾶς, αὐτὸς δὲ νὰ ἐξασφαλισθῇ.

Κατ' εὐτυχίαν πρὸ τινων ἡμερῶν προσωρμίσθη εἰς Πόρον μέγα Ἀμερικανικὸν βρίκιον σταλὲν ὑπὸ τῶν φιλελλήνων τῆς Ἀμερικῆς, τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν Κουακέρων, πεπληρωμένον παντοίων ζωαρκειῶν, ὡς καὶ ἀφθόνως ὑπὸ λινῶν ὑφασμάτων καὶ ἐνδυμασιῶν ἐφωδιασμένον, προωρισμένον δὲ μόνον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δεινοπαθούντων ἐν Ἑλλάδι². Ἐκ τοῦ βρικίου τούτου παρέλαβον οὐχὶ μικρὸν ποσὸν ἐξαιρέτου ἀλεύρου καὶ

¹ Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 184.

² Ἐκαστον τῶν κρατῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας ἐπεθύμει, ὡς ἔλεγεν ὁ πλοίαρχος, νὰ πέμψῃ εἰς Ἑλλάδα ἀνὰ ἓν βρίκιον πλήρες τοιούτων ἀντικειμένων· ἐπειδὴ δὲ τὰ πλοῖα ὕστερον ἀπηρυσύνθησαν πρὸς ἰδίαν Ἀμερικανικὴν ἐπιτροπείαν, δὲν γινώσκω ἂν τὸ σγῆδρον τοῦτο ἐξετελέσθῃ. Ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ ἄλλως πολλὰ ἀγαθὰ ἐποίησαν ἐν Ἑλλάδι διὰ νοσοκομείων, σχολείων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν ἔργων, εἶναι καλῶς γνωστὸν καὶ βεβαίως ἤθελεν ὁμολογηθῇ μᾶλλον καὶ γενικώτερον ἐν ἔθνει ἥττον ἀχαρίστῳ τοῦ τῶν Ἑλλήνων.

διπύρων, ὑπὸ τὴν ὠρισμένην ὁμῶς ὑποχρέωσιν νὰ μεταχειρισθῶ τὰ δῶρα ταῦτα διὰ τοὺς ἑνδεεῖς, οὐχὶ δὲ πρὸς πολεμικοὺς σκοποὺς.

Τούτου ἕνεκα ἐκτὸς τοῦ φορτίου τούτου ἔλαβον καὶ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων προμηθειῶν τὰς ζωαρκείας τὰς προωρισμένας δι' Ἀκροκόρινθον καὶ ἐπλεύσα πρὸς τὸν λιμένα τῶν Κεγχρεῶν μετὰ τοῦ κ. Τάτση Μαγγίνα τοῦ διαταχθέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὅπως παραλάβῃ τὸ φρούριον.

Συνωδευόμεν ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν ἡμῶν ὑπολοχαγαυ Schilcher καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν Γερμανῶν φιλελλήνων ἀνδρείου Βυρτεμβέργιου Μύλλερ· προσέτι δὲ καὶ ὑπὸ Βορειογερμανοῦ τινος, οὗτινος ἡ προφορὰ ἐδήλου κάτοικον τῶν περιχώρων τοῦ Μύνστερ τῆς Βεστροφλίας καὶ καλουμένου κ. Kärting, ὅστις ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα μετὰ τοῦ δόκτωρος Gosse. Δὲν ἠδυνήθην ποτὲ νὰ ἐξακριβώσω, ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο ἦτο ἀληθὲς ἢ εἰσποιητόν, ὁ ἀνὴρ ὁμῶς ἦτο ἀγαθῆς διαθέσεως, πρὸς δὲ πολυειδῶς μεμορφωμένος καὶ ἐντριβέστατος περὶ τὰ τῆς διοικήσεως, κολλασιαίων δὲ διαστάσεων· παρέσχε δὲ οὐσιώδεις ὑπηρεσίας τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιτροπείᾳ κυρίως ἐν τοῖς λογαριασμοῖς τοῦ στόλου¹.

Ἀφικόμενοι εἰς τὸν λιμένα τῶν Κεγχρεῶν, εἶδομεν ἐγγὺς παρὰ τὴν ἀκτὴν πλῆθος καλυβῶν, ἐν αἷς εἶχε κατασκηνώσει μέρος τῶν πτωχῶν τούτων φυγάδων, ἐνῷ ἄλλοι πάλιν εἶχον ἐμφωλεύσει ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς Κορίνθου καὶ ἐν τοῖς περιχώροις.

¹ Ὁ κ. Kärting ἀπέθανεν ἐν Πάτραις μετὰ τὴν ἐξ Ἑλλάδος ἀναχώρησίν μου, ἐξ ὀργῆς καὶ λύπης ἴσως. Ὁ κόμης Καποδίστριας ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς τὸ πῶμα τοῦ στρατηγοῦ Denzel ἐν τῇ Δ. Ἑλλάδι, τὸ συγκεκριμένον ἐκ συρφετοῦ παλληκαρίων βδελυσσομένου πᾶσαν τάξιν. Ὁ Kärting ἐπιφορτισθεὶς ὅπως ἐπιφέρῃ εὐταξίαν τινὰ εἰς τὴν μισθοδοσίαν καὶ ἐπιμελητείαν τοῦ σώματος τούτου καὶ συμμορφούμενος πρὸς τὴν ἐντολὴν ταύτην μετὰ σοβαρότητος καὶ εὐσυνειδησίας, προσεβλήκει τὴν ἔχθραν τοῦ συρφετοῦ τούτου τοσοῦτον, ὥστε ἡμέραν τινὰ ἐπέπεσον κατὰ τοῦ γιγαντοσώμου τούτου ἀνδρὸς καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ἐντὸς κλιβάνου, ὅπου ἠπειλήσαν αὐτὸν ὅτι θὰ ἀποπνίξωσιν, ἂν δὲν ὑπέκυπτεν εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν αἰτούμενα. Ὑστερον ἔκλεψεν ὁ γραμματεὺς του, Ἰουδαῖος ὢν, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Kärting ἐκλήθη ἔξω τοῦ θωματίου, σπουδαῖον ποσὸν χρημάτων, ὅπερ ἔκρυπεν ὑπὸ τὰς σανίδας τοῦ πατώματος. Ἐπειδὴ δὲ τὰ χρήματα δὲν ἐφανερώθησαν, ἐτέθη ὑπ' ἀνάκρισιν ὁ Kärting καὶ ἐπαύθη τῆς θέσεώς του, ὕστερον δ' ὁμῶς μεταβὰς εἰς Πάτρας παρὰ τῷ συνταγματάρχῃ Ραϊκῷ ἐγένετο φιλοφρόνως ὑπ' αὐτοῦ δεκτός, πεπεισμένου ὄντος περὶ τῆς ἀθωότητός του. Ἐκτοτε ὁ ἄλλως ἐγκρατὴς ἀνὴρ ἔπινεν ἐν τῇ ἀθυμίᾳ του πλέον τοῦ συνήθους καὶ προσβληθεὶς ὑπὸ πυρετοῦ ἀπέθανεν. Ἡ ἱστορία τῆς κλοπῆς ἀνεκαλύφθη, καθ' ὅσον γινώσκω, μόλις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Ἐνθ' δὲ ὁ κ. Τάτσης Μαγγίνας μετὰ τινων ἐκ τῆς ἀκολουθείας αὐτοῦ ἀνέβαινε τὸν Ἀκροκόρινθον, ὅπως διαπραγματευθῇ μετὰ τῆς αὐτόθι φρουρᾶς, διέταξα νὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ διὰ τὰς ἐνδεεῖς οἰκογενεῖας προωρισμένα ἐφόδια· ἐκεῖ δὲ τῇ βοηθείᾳ πρεσβυτῶν καὶ ἱερέων τινῶν συνετάχθη κατάλογος τῶν ἀπόρων, ὅπως ληφθῇ φροντίς οὐχὶ μόνον τῶν παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐγκατεστημένων οἰκογενειῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλαχοῦ καταλυσασῶν.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐθέτομεν ἐν ἀσφαλείᾳ παρὰ τὴν ἀκτὴν τοὺς πύθους καὶ σάκκους ἡμῶν ὑπὸ ἱστίον ἐν σπουδῇ ἐξαπλωθὲν ἐπὶ κοντῶν, διένειμα διπυρίτην ἐξ ἀνοιχθέντος κιβωτίου μεταξὺ παιδίων τινῶν εὕρισκομένων παρὰ τὴν θάλασσαν πρὸς ἀναζήτησιν κογχυλίων ἢ ἵνα λουσθῶσι καὶ ἄτινα ἀκούσαντα ὅτι ἐνταῦθα παρείχετο ἄρτος προσῆλθον εὐθὺς πρὸς ἡμᾶς. Παρατηρήσας δὲ ὅτι ἐν τούτων συνεχῶς ἐπανήρχετο καὶ πολλάκις ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἠρώτησα αὐτὸ διὰ τοῦ γραμματέως μου, ποῦ ἄρ' αὖ γε εἶχε κομίσει τοὺς ἤδη παραληφθέντας ἄρτους, πρὸς ὃν ἐκείνο ἀπήντησεν ὅτι ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς τὴν μητέρα του ἐκεῖ πλησίον ἱσταμένην, δεικνύον ἅμα διὰ τῆς χειρὸς εὖσωμον οἰκοδέσποιναν ὀπίσθεν τῆς σκηνῆς ἡμῶν καθημένην, ἣν ἀμέσως ἐκάλεσεν ὡς μάρτυρα τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του. Ἡ πτωχὴ γυνὴ προσῆλθε τότε πρὸς ἡμᾶς, εὐχαριστοῦσα ἐνδακρυς διὰ τὸν ἄρτον. «Ἐχω μόνον τὸ παιδί τοῦτο, εἶπε· τὰ δύο μεγαλύτερα ἔπεσαν, ὡς ὁ πατήρ των, πολεμοῦντα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἀκόμη προτιμῶ νὰ πνίξω ἐδῶ εἰς τὴν θάλασσαν ἢ νὰ παραδεχθῶ νὰ τὸ συλλάβωσιν οἱ Τοῦρκοι καὶ κάμωσι Μουσουλμάνον. Διὰ τοῦτο ἐγὼ ἡ πτωχὴ καὶ ἔρημος γυνὴ ἀρῆκα μετ' αὐτοῦ τοῦ παιδίου μου τὴν πατρίδα μου, ὅπου καμμία στέρησις μὲ κατεῖχε καὶ φεύγουσα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἦλθον ἐδῶ δοκιμάζουσα πικρὰν δυστυχίαν, ἀλλ' ἔχουσα πίστιν ἀκλόνητον εἰς τὴν Παναγίαν, ἥτις θὰ μᾶς φυλάξῃ καὶ θὰ μᾶς σώσῃ».

Ἡ γυνὴ αὕτη διατηροῦσα ἔτι ἱχνη προτέρας καλλονῆς καὶ ἐν τῇ ἐνδυμασίᾳ τῆς εὐπορίαν τινὰ δεικνύουσα εἶχεν ἔλθει ἐξ Ἀκαρνανίας. Ὁ τρόπος, μεθ' οὗ ἐλάλει, τὸ πῦρ τὸ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἐξερχόμενον, ὅτε ἐλάλει περὶ τῆς θυσίας τοῦ τελευταίου τέκνου τῆς, εἶχον συγκινητικόν τι. Ὑπεμίμνησκε ζωηρῶς τὰς γυναῖκας τῶν Φαρῶν καὶ τινων τόπων τῆς Πελοποννήσου, αἵτινες προτίμησαν νὰ ριφθῶσι μετὰ τῶν τέκνων των εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἐντὸς βαράθρου ἢ νὰ συλληφθῶσιν αἰχμάλωτοι καὶ ἀχθῶσιν εἰς δουλείαν ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Τὰ περίχωρα τῶν Κεγχρεῶν εἶναι γραφικὰ· ἀριστερὰ ὑψοῦται ἐν θαυ-

μασίῳ σχήματι τὸ ὄρος τὸ χωρίζον τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐγγύτατα τῆς θαλάσσης ἵσταται ἐπὶ γλώσσης γῆς πύργος στρογγύλος τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, καλούμενος Πύργος τῆς Ἑλένης, ἐτι δὲ καὶ λουτρὰ φαίνονται ἐκεῖ κατηρειπωμένα, φέροντα τὸ ὄνομα τῆς αὐτοκρατείας ἐκείνης. Ὑδραγωγεῖον δὲ ἐτι σωζόμενον ἦγε πιθανῶς τὸ ἱαματικὸν ὕδωρ εἰς τὰ λουτρὰ.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς θέσεως ταύτης τῆς οὐχὶ πολὺ ὑψηλῆς, κοσμουμένης δὲ ὑπὸ σχίνων, δαφνῶν καὶ ῥοδοδαφνῶν παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ῥυακίων, ὑψοῦται μεγαλοπρεπῶς τὸ 1800 πόδας ὑψηλὸν ὄρος τὸ φέρον ἐπὶ τῆς ῥάχεως αὐτοῦ τὸν Ἀκροκόρινθον. Παρὰ τοῦτο ἀριστερὰ ὑπάρχει ἕτερος βράχος ἴσου μὲν ὕψους πλὴν στενώτερος ὁ καλούμενος Πέντε Σκούφες, οὗτινος τὴν κορυφὴν ὠχύρωσαν οἱ Ἕλληνες, ὅπως ἐμποδίσωσι τοὺς Τούρκους νὰ στήσωσι πυρβολαρχίας ἐκεῖ κατὰ τοῦ Ἀκροκορίνθου καὶ ὅπως ἐξασφαλίσωσι συγχρόνως ἑαυτοῖς χλοερὸν ὁροπέδιον δυνάμενον, ἅτε κείμενον μεταξὺ τῶν δύο χωρίων, νὰ χρησιμεύῃ ὡς λειμῶν διὰ τὰ κτήνη τῆς φρουρᾶς ἢ ὡς καταφύγιον διὰ τοὺς κατοίκους τῶν περιχώρων.

Πορρωτέρῳ δὲ ἐκτείνεται ὁ Ἰσθμὸς ἀνευ εὐδιακρίτων ὀρέων ἐν τῷ βάθει, ἅτε μεσολαβοῦντος τοῦ εὐρέος Κορινθιακοῦ κόλπου, ἐν μακρᾷ εὐθείᾳ γραμμῇ μέχρι τῶν βουνῶν τῆς Περαιώρας, ἐνθα προσκείται τῇ Στερεᾷ.

Αὐταὶ αἱ Κεγχρεαί, ἀκμάζον ἄλλοτε ἐμπορικὸν πόλισμα, εἰς ὃ ποτε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἦλθε, κατοικήσας παρὰ τινι σανδαλοποιῷ, ἦτο καθ' ὃν χρόνον ἀφικόμεθα τόπος ἡρημωμένος, ἔχων ὡς μόνον οἰκοδόμημα κατεστραμμένην ἄστεγον ἀποθήκην· περαιτέρῳ δὲ ἦσαν τὰ ἐρείπια μεσαιωνικοῦ πύργου, ἐκτισμένου ἴσως ἐπὶ Ῥωμαϊκῶν θεμελίων καὶ ἀνήκοντος πάλαι ποτὲ εἰς τὸ τεῖχος τὸ τέμνον ἐγκαρσίως τὸν Ἰσθμόν, πολλάκις δὲ ἐπισκευασθέντος πρὸς ἀμυντικούς σκοπούς. Νῦν δὲ μόλις ἴχνη τῶν ἔργων τούτων εἶναι ἐτι ὁρατά.

Οὐχὶ μακρὰν τοῦ μέρους τούτου, ἐκεῖ ἐνθα ὁ Ἰσθμὸς εἶναι στενώτατος, φαίνεται ἡ ἀρχὴ τῆς διώρυχος, δι' ἧς ὁ αὐτοκράτωρ Νέρων ἠθέλησε νὰ ἐνώσῃ τοὺς δύο κόλπους καὶ ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς ναυτιλλομένους τοῦ περίπλου τῆς Πελοποννήσου καὶ τοῦ ἐπικινδύνου ἀκρωτηρίου τοῦ Μαλέα. Τὸ ἔργον τοῦτο πολλάκις ἐπανελήφθη, οὐδέποτε ἀποπερατωθὲν καὶ νῦν μόλις θὰ ἠδύνατο ν' ἀνταμείψῃ τὰς μεγάλας δαπάνας τὰς γενησομένας πρὸς τοῦτο. Ἡ σημερινὴ ναυτιλία ἐν ὀλίγαις μόνον περιστάσεσιν ἠθέλει προτιμήσει τὴν ὁδὸν ταύτην τῆς μακροτέρας, καίπερ οὖσαν βραχυτέραν, διότι ἡ εἰσοδος εἰς τὸν κόλπον δὲν εἶναι πολλάκις κατορθωτὴ διὰ τὰ

ιστιοφόρα πλοῖα ἕνεκα τῶν θυελλωδῶν ἀνέμων τῶν κατερχομένων ἐκ τῶν χαραδρῶν τοῦ Παρνασσοῦ εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ἕνεκα τῶν σφοδρῶν ρευμάτων τοῦ αὐτοῦ κόλπου· προσέτι δὲ ἐπὶ τῆς Πελοποννησιακῆς ἀκτῆς οὐδεὶς ἀσφαλὴς ὁρμος ὑπάρχει προφυλάττων ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων τῶν πνεόντων τοσοῦτον συχνὰ ἐκεῖ. Μνημονεύω τὸ πρᾶγμα τοῦτο, διότι ἡ ὄψις τοῦ Ἰσθμοῦ ἐν τῷ γεωγραφικῷ χάρτῃ, ὡς καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, διεγείρει τὴν ὀρεξιν πρὸς κατασκευὴν τοιοῦτου ἔργου. Καγὼ αὐτὸς ἤμην διατεθειμένος ὑπὲρ τούτου, ἕως οὗ πεπειραμένος θαλασσινός, ὢν ἔμπορος συγχρόνως καὶ ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ, μοί κατέδειξε τὸ δυσκατόρθωτον τοῦ τοιοῦτου σχεδίου. Προσέτι ὁ πλοῦς μόνον διὰ τὰ ἐκ τῆς Ἀδριατικῆς πλοῖα θὰ ἦτο βραχύτερος, ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ διάπλους αὐτοῦ τοῦ κόλπου εἶναι τοσοῦτον ἐπισφαλὴς καὶ ἐπικίνδυνος, ὥστε θὰ προτιμᾶται ὁ περίπλους. Δὲν γινώσκω καλῶς, ἂν τὸ ὕψος τῆς ἐπιφανείας τῶν δύο θαλασσῶν διαφέρει, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι, ἐκτὸς ὅταν διαρκεῖς δυτικοὶ ἄνεμοι ὠθήσωσιν ἐντὸς τὰ κύματα, ἡ διαφορὰ τῆς ὑδροστάθμης εἶναι ἐλαχίστη, ἐπειδὴ οὐδεὶς σπουδαῖος ποταμὸς ἐκβάλλει εἰς ἑκάτερον τῶν κόλπων.

Καθ' ὃν χρόνον ἡμεῖς ἐξετελοῦμεν φιланθρωπίας ἔργα ἐν τῇ παρχλίᾳ, ὁ κ. Τάτσης Μαγγίνης συνθηκολογήσας μετὰ τῆς κακῆς φρουρᾶς τοῦ Ἀκροκορίνθου ἦλθεν ἵνα παραλάβῃ τὰς πρὸς ἐπισίτισιν προωρισμένας ζωαρκείας ἐπὶ καμήλων καὶ ἄλλων φορτηγῶν ζώων. Ἡμεῖς δ' ὕστερον ἀπεπλεύσαμεν εἰς Πόρον πάλιν, ἅμα πνεύσαντος τοῦ ἐσπερινοῦ ἀνέμου ἐκ τῆς ξηρᾶς. Τότε δὲ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἶδω τὴν Κόρινθον, ἣν ὕστερον ἐπεσκέφθην ὅτε ἀσχολίαι μὲ ἐπανήγαγον αὐτόσε.

Ἐν τοσοῦτῳ ἐν Πόρῳ μεγάλη δραστηριότης ἐπεκράτει κατὰ πάντα. Ὁ ναύαρχος Κόχραν ἐπεθεώρει τὰ πλοῖα, ὅπως ἐπιληφθῇ ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐφ' ᾧ δύο πυρπολικά κατασκευάσθησαν, ἅτινα καλῶς χειριζόμενα ἔμελλον νὰ ἐπενέγκωσι φοβεράς καταστροφάς ἐν τῷ αὐτόθι λιμένι ἢ κατὰ τοῦ στόλου τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, διότι ἐν τῷ κύτει μεγάλου ἐπίτηδες προωρισμένου βρικίου ἐτέθη τεράστιος λέβης καλῶς περιπεφραγμένος καὶ πλήρης πυρίτιδος, ἐφ' οὗ εἶχον συσσωρευθῇ ὀβίδες πεπληρωμέναι, ὀλμοί, σιδηρικά, πίσσα κλ., ἅτινα ἐπικαίρως ἀναπτόμενα ἤθελον προξενήσῃ πανωλεθρίαν¹.

¹ Μία μόνον τῶν ἀληθῶς καταχθονίων τούτων μηχανῶν ἡτοιμάσθη, διότι τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ ἔμελλε νὰ προσαχθῇ ἢ ἑτέρα, ὑπέστη βλάβην καὶ εἰσήρχοντο τὰ ὕδατα, ὥστε ὁ Κόχραν ἀπέπλευσε παραλαβὼν μόνον τὴν μίαν, ἥτις, ἐπειδὴ ἡ ἀποστολὴ ἐκείνη δὲν ἠδυνήθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας,

Ὁ Κολοκοτρώνης μετὰ 2000 καὶ ὁ Κίτσος Τζαβέλλας μετὰ 800 περίπου ἀνδρῶν ἐτάχθησαν πρὸς τὸν στρατὸν τοῦ Καραϊσκάκη παρὰ τὸ Κερατσίνι πλησίον τοῦ Πειραιῶς, ὥστε τοῦ λοιποῦ σπουδαία μάχῃμος δύναμις ἦτο ἐπὶ ἄττικου ἐδάφους.

Τὸ γενικὸν πρόσταγμα ἔμελλε νὰ ἔχῃ ὁ στρατηγὸς Τσώρτς, εἰς ὃν ἐγὼ καὶ οἱ ἀξιωματικοί μου προεστίνομεν τὰς ἐκδουλεύσεις ἡμῶν, ὁ δὲ λόρδος Κόχραν, καθ' ὃν τὸ πᾶν ἐξήρτᾶτο ἀπὸ τῆς λύσεως τῆς πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν (νῦν ἔνεκα τῶν Ἑλληνικῶν χρεωγράφων, ὧν εἶχε μετοχὰς ἡ ἐκλαμπρότης του), ἤγαγε τὸν στόλον πρὸς τὴν ἀκτὴν ἐκείνην, ἀφοῦ ἐστρατολογήθησαν διὰ μεγάλων χρηματικῶν θυσιῶν ὑπὲρ τοὺς χιλίους Ὑδραῖοι καὶ Σπετζίῳται, μέλλοντες ὡσαύτως νὰ χρησιμοποιοῦνται καὶ κατὰ ξηράν, ὧν τὴν ἀνδρείαν ἐξετίμα πολὺ ὁ ναύαρχος, καὶ τεθέντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πρεσβυτέρου Οὐρκουάρτου¹.

Μέχρι τοῦδε ὁ Καραϊσκάκης ἐκίνει βαθμηδὸν πρὸς τὰ πρόσω τὰ ταμπούριά του, οὕτως ὥστε οἱ Τούρκοι οἱ σταθμεύοντες ἐντὸς τῆς μονῆς τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος καὶ ἐν τῷ τελωνεῖο τοῦ Πειραιῶς σχεδὸν ἐντελῶς ἀπεκλείσθησαν, μόνον δέ τινα ὀχυρώματα κεῖμενα ἐν τῇ πεδίῳ μεταξὺ τοῦ σταθμοῦ τούτου καὶ τῆς θέσεως τῆς περιφραχθείσης ὑπὸ τοῦ σερασκέρη ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ Κορυδαλλοῦ, παρείχον τοῦ λοιποῦ αὐτοῖς συγκοινωνίαν ἐπίπονον καὶ ἐπικίνδυνον.

Ἀφικόμενος ὁ Κόχραν τῇ 25 Ἀπριλίου (ν.), διέταξεν εὐθὺς τοὺς ναύτας του νὰ προσβάλῃσι τὰ ὀχυρώματα, οἵτινες μετὰ ταχεῖαν ἔφοδον ἐκυρίευσαν πέντε ἐκ τούτων· Τούρκοι δὲ περὶ τοὺς 400, οἵτινες ἠδυνήθησαν νὰ ἀποδράσωσιν ἐν μέσῳ τῆς προσβολῆς, ἐρρίφθησαν ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου, οὗτινος νῦν ἡ συγκοινωνία μετὰ τοῦ σερασκέρη τελείως διεκόπη, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες οὐ μόνον κατέλαβον τὰ κυριευθέντα ὀχυρώματα, ἀλλὰ καὶ κατεσκεύασαν προσέτι νέα, οὕτως ὥστε ἀποκατέστησαν

ἔμεινεν ἔξω καὶ ἐξεκρότησεν ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἐλέχθη ὅτι αἱ παραστάσεις τῶν προξένων, ὅτι πυρπολουμένου τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου ἤθελον συγκαταστραφῇ πολλὰ Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα εὐρισκόμενα τότε ἐντὸς τοῦ λιμένος, ἀπέτρεψαν τὸν ναύαρχον τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης.

¹ Ὁ εὐτολμος οὗτος στρατιώτης, εἰς ὃν ἀπενεμήθη ὑπὸ τοῦ Κόχραν ὁ βαθμὸς τοῦ ἀντισυνταγματάρχου, ἀπέθανεν ἔπειτα ἐν Γραμβούσῃ τῆς Κρήτης, ὅπου εἶχε διορισθῇ φρούραρχος, ὁ δὲ νεώτερος τούτου ἀδελφὸς Δαυίδ, ὁ ὕστερον κτησάμενος φήμην ὡς ἀπολογητῆς τῶν Τούρκων, ἦτο τότε νεαρώτατος, ὑπηρετῶν ὡς ἐθελοντῆς ὑπὸ τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν.

πάλιν τὴν συνάφειαν μεταξὺ τῆς ἐπὶ τοῦ Φαλήρου θέσεως καὶ τῆς παρὰ τὸ Κερατσίνι.

Νῦν δὲ ἡ φρουρά ττα καὶ ὀκτὼ μικρότερα ἑλληνικὰ πλοῖα ἐπλεύσαν εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐκανονιοβόλησαν τὴν ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου πυροβολισμοῦ σχεδὸν ἐντελῶς καταστραφεῖσαν μονήν. Τηλεβόλα ἐξήχθησαν τῶν πλοίων καὶ μετηνέχθησαν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Φαλήρου, ὁπόθεν ἤρξαντο πυροβολοῦντες σφοδρῶς κατὰ τοῦ σωροῦ ἐκείνου τῶν πετρῶν. Οὐχ ἤττον ἡ τουρκικὴ φρουρὰ ἡμύνετο μετ' ἀπτοήτου ἐπιμονῆς, κρυπτομένη ἐντὸς τοῦ χωματος καὶ ὀχυρουμένη ἐντὸς τῶν ἐρειπίων. Οἱ Ἕλληνες ὁμως, ἅτε στερούμενοι βλημάτων, ἦσαν τόσῳ ὀλιγώτερον διατεθειμένοι πρὸς ἐφοδόν, ὅσῳ ἄφ' ἐνὸς μὲν ἔπρεπε νὰ φοβῶνται τὴν ἀπεγνωσμένην ἀντίστασιν τῆς φρουρᾶς ταύτης, ἄφ' ἑτέρου δ' ὁμως εἶχον τὴν ἀσφαλῆ ἐλπίδα, ὅτι ἡ ἔλλειψις ζωαρχειῶν καὶ ὕδατος ἠθέλον ἐξαναγκάσει τοὺς Τούρκους εἰς παράδοσιν. Πράγματι οἱ ὕστατοι τοῖχοι τῆς ἐκκλησίας τῆς μονῆς καταθρυμματισθέντες ὑπὸ τῶν φοβερῶν τηλεβόλων τῶν ἀπὸ τοῦ στόλου καὶ τοῦ ὑψώματος ἐπλήρωσαν χωματος τὴν μόνην δεξαμενὴν, ὥστε τῇ 23 (ν.) ἡ φρουρὰ ἐξαντληθεῖσα ὑπὸ τῆς δίψης παρεδόθη ἐπὶ τῷ ὄρω τῆς ἐλευθέρας ἐξόδου καὶ τῆς διατηρήσεως τῶν ὀπλῶν της.

Ἡμεῖς δὲ κατὰ τὴν παρουσίαν ἡμῶν ἐν τοῖς πράγμασι τούτοις εἶχομεν στήσει τὸ κατάλυμα ἡμῶν ἐπὶ τῆς Μουνιχίας κατὰ τὴν ἄκραν αὐτῆς πρὸς τὸν Πειραιᾶ, οὐχὶ μακρὰν τοῦ μοναστηρίου ἐντὸς καταρρευσάσης δεξαμενῆς, ἤς οἱ ἡμίπρωτοι θόλοι μόλις ἐστέγαζον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς βροχῆς καὶ τῆς νυκτερινῆς δρόσου. Ἐκεῖ ἐμάθομεν τὴν συνθηκολόγησιν, ἤς μέγα μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ὀλίγον ἢ οὐδόλως εἶχεν ἀντιληφθῇ. Τὸ γεγονός τοῦτο τὸ δεικνῦον ἔλλειψιν προνοίας ἐκ μέρους τῶν ἀρχηγῶν (γνωστοῦ ὄντος τοῦ χαρακτῆρος τῶν στραταυμάτων) εἶχεν ἀπαίσια ἐπακολουθήματα. Οἱ Ἕλληνες κραυγάζοντες ἠτιῶντο προδοσίαν καὶ πολλοὶ ἐπίστευον ὅτι ὁ Καραϊσκάκης καὶ ἄλλοι ἀρχηγοὶ εἶχον δεκασθῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων, στερήσαντες οὕτω τοὺς πολιορκητὰς τὰ λάφυρα ἐκ χρυσοῦ καὶ πλουσίων ὀπλῶν, ἅτινα ἐνόμιζον ὅτι θὰ εὕρισκον παρὰ τῇ φρουρᾷ. Εἰσῆλασαν σωρηδὸν ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου, ἡμεῖς δ' ἠκούσαμεν αἰφνης ζωηρὸν πυροβολισμόν, ὃν ὑπεθέσαμεν ὡς ἀνήκοντα εἰς ἐφοδὸν τινα, ἣν οἱ Τούρκοι ἐποιοῦν πρὸς λύτρωσιν τῶν αἰχμαλώτων.

[Ἐπεταὶ συνέχεια].